

ANMED

ANADOLU AKDENİZİ
Arkeoloji Haberleri

2011-9

*News of Archaeology from
ANATOLIA'S MEDITERRANEAN AREAS*

Tatarlı Höyük Kazısı 2009-2010

Excavations at Tatarlı Höyük in 2009 and 2010

K. Serdar GİRGİNER – Özlem OYMAN-GİRGİNER – Hayriye AKIL

Tatarlı Höyük, Adana'nın yaklaşık 50 km. doğusundaki Ceyhan İlçesi'nin sınırları içinde, Tatarlı (Yedioluk) köyünde yer alır. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ile T.C. Çukurova Üniversitesi adına başkanlığımızda yapılmakta olan kazıların 3. ve 4. dönemlerine 23.06.2009-21.08.2009 ile 19.07.2010-08.09.2010 tarihleri arasında devam edilmiştir*.

2009 yılı çalışmaları altyapı ve interdisipliner çalışmaların dışında, Sitadel (Sektör I) A yapısında AY 187, AY 188, AY 189, AZ 187, AZ 188, AZ 190 ve BA 190, Sitadel (Sektör I)'in batısında yer alan AZ 173, kuzey etekdeki AL 175 ve kuzeyde bulunan basamaklı açmalardan AO 186'da; 2010 yılı çalışmaları ise, Sitadel'de yer alan A yapısı ve çevresini kapsayan AV 189, AY 189, AY 190, AZ 190, AZ 189, BA 188 ve BA 189; Sitadel'in batısında yer alan AY 173; kuzeyde yer alan basamaklı

Tatarlı Höyük is located at Tatarlı (Yedioluk) köyü within the Ceyhan ilçesi, about 50 km. east of Adana. The third and fourth seasons of the excavations, on behalf of the Ministry of Culture and Tourism and T.C. Çukurova University, were carried out between 23rd June – 21st August 2009 and 19th July – 8th September 2010.*

In addition to infrastructure and interdisciplinary work in 2009, excavations were conducted in trenches AY187-189, AZ 187-188, AZ 190 and in BA 190, inside the citadel's building A (sector I), AZ 173 to the west of the citadel; AL 175 on the north foot, and step trench AO 186 in the north; In 2010, excavation work covered trenches AV 189, AY 189-190, AZ 189-190, BA 188-189 in and around building A in the citadel; AY 173 to the

* 2009 yılı çalışmaları Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, DÖSiMM, Çukurova Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi (FEF2009KAP1: Ceyhan Tatarlı Höyük Kazısı II; FEF2009KAP4: Tatarlı Höyük Kazısı ve İnterdisipliner Araştırmalar ve FEF2009BAP9: Ceyhan/Tatarlı Höyük Kazısı ve Arkeofizik Araştırmalar), Fen-Edebiyat Fakültesi, Ceyhan Belediyesi, Türk Tarih Kurumu ve Suna – İnan Kırac Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü'nün (AKMED) sağladığı ödeneklerle yapılmıştır. İlgi ve desteklerinden dolayı Adana Valisi İlhan Atış, Çukurova Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Alper Akınoğlu, Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. S. Sakallıoğlu, Ceyhan Kaymakamı Gürbüz Karakuş, Ceyhan Eski Kaymakamı Ayhan Boyacı, Adana İl Kültür ve Turizm Müdürü O. Arık, Ceyhan Belediye Başkanı H. Sözlü ve Suna - İnan Kırac Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Müdürü K. Dörtlük'e teşekkür ediyoruz.

2010 yılı kazıları ise, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, DÖSiMM, Çukurova Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi (2010K120730-3: Çukurova Üniversitesi Adına Yapılan Ceyhan Tatarlı Höyük Kazısı ve Altyapı Çalışmaları), Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Tarih Kurumu, Çataklı Tatarlı Bakırlı İlköğretim Okulu'nun destekleriyle yapılmıştır. Bu konuda yardımlarını esirgemeyen başta Çukurova Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Alper Akınoğlu olmak üzere, Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. S. Sakallıoğlu, Adana İl Kültür ve Turizm Müdürü O. Arık'a teşekkür ederiz.

* 2009 season was financed by General Directorate for Cultural Heritage and Museums, DÖSiMM, Çukurova University Scientific Research Projects Unit (FEF2009KAP1: Ceyhan Tatarlı Höyük Kazısı II; FEF2009KAP4: Tatarlı Höyük Kazısı ve İnterdisipliner Araştırmalar ve FEF2009BAP9: Ceyhan/Tatarlı Höyük Kazısı ve Arkeofizik Araştırmalar), Faculty of Sciences and Letters, Ceyhan Municipality, Turkish Historical Society, and Suna & İnan Kırac Research Institute on Mediterranean Civilizations (Kizzuwatna Araştırmaları ve Tatarlı Höyük (Ceyhan/Adana) Kazısı Projesi). We would like to express our gratitude governor of Adana Mr. İlhan Atış, Çukurova University president Prof. Dr. Alper Akınoğlu, Dean of the Faculty of Sciences and Letters Prof. Dr. S. Sakallıoğlu, Ceyhan's kaymakam Gürbüz Karakuş, Ceyhan's former kaymakam Ayhan Boyacı, Adana provincial Director of Culture and Tourism O. Arık, Ceyhan's Mayor Hüseyin Sözlü and AKMED's director Mr. K. Dörtlük for their kind interest.

Campaign of 2010 was sponsored by General Directorate for Cultural Heritage and Museums, DÖSiMM, Çukurova University Scientific Research Projects Unit (2010K120730-3: Çukurova Üniversitesi Adına Yapılan Ceyhan Tatarlı Höyük Kazısı ve Altyapı Çalışmaları), Faculty of Sciences and Letters, Turkish Historical Society, and Çataklı Tatarlı Bakırlı Primary School. Our thanks are due to Çukurova University president Prof. Dr. Alper Akınoğlu, Dean of the Faculty of Sciences and Letters Prof. Dr. S. Sakallıoğlu, and Adana provincial Director of Culture and Tourism O. Arık.

açmadaki AP 186 ve AO 186 ile kuzey etekte yer alan AL 175 açmalarında gerçekleştirilmiştir.

Altyapı Çalışmaları

Harita Çalışmaları: 2007 yılında başlatılmış olan yerleşmenin topografik haritasının ve özellikle aşağı kenti oluşturan ve modern Tatarlı Köyü'nün altında kalan yerleşme alanlarını gösterir haritalama çalışmalarına devam edilmiştir.

Bu çalışmalarda yerleşmenin Sitadelini oluşturan tepe noktasının en az 250x360 m. ölçülerinde olduğu tespit edilmiş ve Aşağı kentin de köyün içine doğru yayıldığı anlaşılmıştır. Bunun dışında Aşağı Kentin, modern köy yerleşmesinin dışında, Sitadel'in 50 m. kuzeyinde yer alan Bucak Tepe'yi de kapsadığı anlaşılmıştır. Bucak Tepe başvurumuzdan sonra Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 27.05.2009 tarih ve 4944 sayılı kararıyla I. Derece Arkeolojik Sit alanı olarak korumaya alınmıştır.

Tatarlı Höyük ve Bucak Tepe'de Başlanan Arkeojeofizik Araştırmalar: Bu bağlamda 2009 kazı sezonunda özellikle Sitadel ve Aşağı Şehir'in Bucak Tepe mevkiinde arkeojeofizik araştırmalar yaptırılmıştır. Adana ili, Ceyhan ilçesi, Tatarlı Höyük civarında kuvaterner yaşlı geniş volkanik kayalar yüzlek vermektedir. Yerleşim alanları oluşturulurken yapı malzemesi olarak bu volkanik kayalar kullanılmıştır. Bu nedenle, Tatarlı Höyüğü'nün mimari yapısının ortaya çıkarılmasında Jeofizik Magnetik yöntem en iyi yöntemlerden biridir. Bu çalışmada Tatarlı Höyüğü'nün Sitadel ve Bucak mevki olmak üzere farklı iki alanda GPS donanımlı Geometrics G-858 aleti ile yürüme modunda manyetik gradyent ölçümleri gerçekleştirilmiştir. Gradyentlerden yapıyı ortaya çıkarabilmek için kabartma gradyent ve renklendirilmiş kontur haritaları hazırlanmıştır. Sitadel alandaki gradyent haritaları, höyükteki mimari yapılar hakkında önemli bilgiler sağlamıştır. Bucak mevkiindeki gradiyometrik ölçümlerin dağılımları Sitadel alanından oldukça farklıdır. Yukarıda bahsedilen Bucak Tepe'de arkeojeofizik çalışmalar esnasında yoğun bir yapılaşmanın bulunduğu ortaya çıkmıştır.

Sitadel A Yapısı ve Çevresindeki Çalışmalar

(Res. 1-2)

A yapısı, Sektör I olarak tanımladığımız, Sitadel'in güneydoğusundaki alanda yer almaktadır. 2007 yılından bu yana çalışılan yapıda bugüne kadar toplam 18 mekân açığa çıkarılmıştır. 2010 yılındaki çalışmalarındaki amacımız yapının dış konturlarını belirleyerek planını tüm

west of the citadel; AO 186 and AP 186 in the step trench to the north, and AL 175 on the north foot.

Infrastructure Work

Mapping: Initiated in 2007, work was continued on the topographic map of the settlement, particularly the lower settlement that lies beneath the modern Tatarlı village.

The peak, comprising the citadel, measured at least 250x360 m. and the lower city extended into the modern village. In addition, the lower city covered not only the current village area, but also Bucak Tepe located about 50 m. north of the citadel. In response to application, the Adana Regional Board for Natural and Cultural Heritage has registered Bucak Tepe as a first degree archaeological site (ruling no. 4944 dated 27th May, 2009.)

Geophysical surveys initiated at Tatarlı Höyük and Bucak Tepe: Geophysical surveys were carried out in the citadel and in the Bucak Tepe mevkii of the lower city in 2009. Around Tatarlı Höyük, rocks of the quaternary age rise to the surface. These volcanic rocks were quarried for supplying construction materials for the settlements, making geophysical-magnetic methods very suitable for surveying the architectural fabric of Tatarlı Höyük. In the survey, magnetic gradient measurements were made while walking with Geometrics G-858 with GPS, around the aforementioned two sites. In order to make the buildings visible, relief gradients and colored contour maps were prepared. The gradient maps of the citadel provided important information on the buildings of the höyük. The gradiometric measurement showed a very different distribution and dense settlement on Bucak Tepe.

Work in and around building A in the Citadel

(Figs. 1-2)

Building A is located in the southeast part of the citadel, named as Sector I. Work since 2007 has brought to light 18 rooms. In 2010 our work aimed at clarifying the overall layout plan of the structure, with possible annexes. To this purpose, work concentrated in trenches AZ 189, BA 188, BA 189 in the south of the building and AY 190 and in AZ 190 in the east; and AV 189 and AY 189 in the north.

Trench AZ 189: Work was started in room no. 9, located in the south of the trench whose contours were identified in 2008. The trench was filled with stones. When the filling were removed, exposing the entire room, it measured 4.15x2.70 m., and was noted this room was

Res. 1
Sektör I,
Sitadel, A yapısı
Fig. 1
Sector I, Citadel,
building A

Res. 2 Tatarlı Höyük 2010 A yapısı
Fig. 2 Tatarlı Höyük 2010 building A

hatlarıyla ortaya çıkarabilmek ve varsa eklentilerini ortaya koymaktır. Bu amaçla yapının güneyinde AZ 189, BA 188, BA 189; doğusunda AY 190, AZ 190 ve kuzeyinde AV 189, AY 189 açmalarında çalışılmıştır.

AZ 189 Açması: Açmanın güneyinde yer alan ve 2008 yılında konturları tespit edilen, içi taş dolgulu 9 no.'lu mekânda çalışmalar başlamıştır. Mekân içinde dolgu niteliğinde olduğu gözlenen taşların kaldırılmasından

symmetrical to room no. 8, located in the north part of building A. The stony filling, inside the room, contained mixed finds, but also ceramics datable to the LBA. The ground level exposed another room's east and north walls, extending parallel to the east and north walls of room no. 9, as well as a preserved floor.

Trench BA 188: Work began here to clarify constructions in the south of building A. Two more rooms, adjoining the south wall of building A, were uncovered and finds from inside these rooms contained examples of LBA repertory. These rooms shared a common south wall. This wall is the south border of building A and turns north in the west, extending into AZ 187. Its entire length, however, is not yet known. Lowering the level in the south part of these rooms recovered jugs both with trefoil mouths and single handles (Fig. 3), along with a figurine (Fig. 4) from inside the architectural remains. These remains are partially destroyed due to the sloping terrain.

Trench BA 189: Another trench, exposing constructions in the south part of building A, began in room 20 and continued into the BA 188. In addition, a Hellenistic wall fragment and flooring were uncovered adjoining the south wall of building A. Partly preserved walls and mud brick debris of the MBA were also exposed. Small finds included bowls of Syrian-Cilician painted wares and jug fragments decorated with 'falcon eye' motifs as well as examples of ceramics repertory of the period. The head from a terracotta figurine, also of this period, was found.

Trench AZ 190: This trench was excavated initially to expose the eastern contours of building A. Its west half was excavated in 2007. Excavations in 2010 was resumed

sonra mekânın tüm hatları ortaya çıkarılmış ve A yapısının kuzeyinde yer alan 8 no.'lu mekânla simetri oluşturduğu gözlenmiştir. 4.15x2.70 m. ölçülerinde olduğu belirlenen mekânın içindeki taş dolgu arasından karışık nitelikli malzemeler ele geçmiştir, ancak mekân içinden GTÇ'na tarihleyebileceğimiz seramik buluntular ele geçmiştir. Mekân içinde yapılan derinleşme çalışmaları sırasında, mekânın kuzey ve doğu duvarına paralel olarak uzanan bir başka mekânın kuzey ve doğu duvarı açığa çıkarılmış ve korunmuş bir taban tespit edilmiştir.

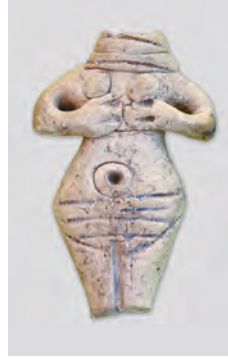
BA 188 Açması: A yapısının güneyindeki yapılaşmayı izleyebilmek amacıyla bu açmada çalışmalara başlanmıştır. Alanda yapılan derinleşme çalışmalarında A yapısının güney duvarına dayalı iki mekân daha ortaya çıkarılmış, mekânların içinden ele geçen malzemeler GTÇ seramik repertuarına ait örnekler vermiştir. Bu mekânların güney duvarı ortaktır. Bu duvarın A yapısının güney konturunu oluşturarak, batı ucunun kuzeye doğru döndüğü tespit edilmiş, kuzeye dönen bu duvarın devamı bu sene çalışılmayan AZ 187 açmasında kazılmayan alan içinde kaldığı için uzunluğu tespit edilememiştir. Mekânların güneyinde yapılan derinleşme çalışmaları sırasında OTÇ'na tarihleyebileceğimiz yonca ağızlı tek kulplu testiler (Res. 3) ve bir Tanrıça figürini (Res. 4) arazi eğimi nedeniyle kısmen tahrip olmuş mimari elemanlar arasında ele geçen eserler arasındadır.

BA 189 Açması: A yapısının güneyinde yer alan mimari unsurları açığa çıkarabilmek amacıyla bu açmada başlatılan çalışmalara ilk olarak BA 188 ile ortak alanda yer alan 20 no.'lu mekânda başlanmıştır. Alandaki diğer çalışmalarda, A yapısının güney duvarına yaslanmış Hellenistik Dönem'e ait bir duvar parçası ve tabanı açığa çıkarılmıştır. BA 189 açmasında A yapısının güneyindeki derinleşme çalışmalarında OTÇ'na ait kısmen korunmuş duvarlar ve kerpiç döküntüleri açığa çıkarılmıştır. Ele geçen buluntular arasında Suriye-Kilikia boyalı seramik grubuna ait çanaklar ve gözlü testi parçaları ile dönemin seramik repertuarına ait kaplar ele geçmiştir. Açmada yüzey toprağının kaldırılmasından sonra bu seviyenin hemen altından yine aynı döneme ait PT bir figürin parçasının baş kısmı bulunmuştur.

AZ 190 Açması: 2010 Tatarlı Höyük kazı çalışmaları kapsamında, A yapısı olarak tanımlanan mekân kompleksinin hemen doğusunda yer alır. Açmanın batı kesimi 2007 kazı sezonunda kazıldığı için açmanın kazılmayan 5x10 m.'lik doğu kesiminde çalışmalar başlamıştır. Bu açmanın açılmasındaki amaç öncelikli olarak A yapısı olarak tanımladığımız mekân kompleksinin doğu konturlarının ortaya çıkartılmasıdır. Bunun yanı sıra 2007 yılında açmanın batı kesiminde ortaya çıkartılan yapıların nasıl bir devamlılık gösterdiği ikincil amaç ola-

Res. 3 Sitadel İ.Ö. II. binyıl kap formlarından örnekler
Fig. 3 Citadel, examples from vessel forms of the 2nd millennium B.C.

Res. 4 OTÇ Tanrıça figürünü
Fig. 4 MBA goddess figurine

Res. 5 Sitadel geç Hellenistik Dönem Dionysos tasvirli kandil
Fig. 5 Citadel, late Hellenistic period, lamp with a figure of Dionysos

in the eastern half and measured 5x10 m. A secondary target was to clarify extensions of structures exposed in the western half of the trench in 2007. A wall built of a single row stones 420 cm. long and 80 cm. wide was exposed together with its flooring. Finds indicated this wall dated to the Hellenistic period.

Trench AY 190: In another trench on the east side of building A, work was conducted in the east half (5x10 m.) of the trench. A wall, extending in the south-east-northwest direction, was exposed and another wall, 460 cm. long and 60 cm. wide joined the former's western end at almost a right angle, and formed a corner. According to small finds uncover, these walls are also dated to the Hellenistic period (Figs. 5-6).

Trench AY 189: In order to expose constructions to the north of the north wing of building A, work was started to the north of its north wall. To the south of this trench, rooms no. 4, 5, and 8 were exposed in 2008 and 2009, with rooms 4 and 8 sharing the north wall of building A. This year, the work concentrated in the north side of this wall.

Res. 6
Sitadel Hellenistik
Dönem PT figürin
Fig. 6
Citadel, Hellenistic period,
terracotta figurine

Res. 7
Sitadel
AZ-AY 173 açmaları
Fig. 7
Citadel, trenches
AZ-AY 173

rak belirlenmiştir. Alanda yapılan çalışmalarda 420 cm. uzunluk ve 80 cm. genişlikte tek sıra örgüsü olan duvar mevcut temeliyle açığa çıkarılmıştır. Ele geçen buluntular bu duvarların Hellenistik Dönem'e tarihlenebileceğini göstermiştir.

AY 190 Açması: A yapısı mekân kompleksinin hemen doğusunda yer alan AY 190 açmasının doğusundaki 5x10 m.'lik alanda yapılan çalışmalar sırasında güney-doğu-kuzeybatı yönünde uzanan bir duvar tespit edilmiş ve bu duvarın batı ucuna kuzey-güney uzantılı olarak 460 cm. uzunluğunda 60 cm. genişliğinde bir duvarın dik bir açıyla bağlandığı ve köşe yaptığı gözlenmiştir. Bu duvarlar ele geçen malzemelere göre (Res. 5-6) Hellenistik Dönem'e aittir.

AY 189 Açması: Yapının kuzey kanadındaki mimariyi ortaya koyabilmek amacıyla başlatılan çalışmalar, A yapısının kuzey duvarının kuzeyinde gerçekleştirilmiştir. Bu açmanın güneyinde 2008 ve 2009 yılında yapılan çalışmalarda 4, 5 ve 8 no.'lu mekânlar açığa çıkarılmıştır. 4 ile 8 no.'lu mekânların kuzey duvarı A yapısının kuzey duvarıyla ortaktır. Çalışmalar bu duvarın kuzeyinde yoğunlaşmıştır.

AZ-AY 173 Açması (Res. 7): Höyüğün batısında yer alan ve 2009 yılında kazılmış olan bu açmanın kuzeyinde yer alan AY 173 açmasında çalışmalara başlanmıştır. Yüze seviyesinin altında yer yer kerpiç döküntüler arasında Hellenistik Dönem'e tarihlenen figürin, kandil ve ağırlık gibi buluntular ele geçmiş, ayrıca Hellenistik mimariye ait duvarlara rastlanmıştır. Açmanın güneybatı köşesinde, 2009 yılında AZ 173 no.'lu açmada tespit ettiğimiz sur yapısının devam ettiği görülmüş ve bu sur yapısına ait duvarın köşe yaparak batıya yöneldiği, kazılmayan alan içinde devam ettiği gözlenmiştir. Sur duvarının kuzeyinde çakıl taşlarıyla döşeli bir taban açığa çıkarılmıştır. Alanın genelinde Hellenistik Dönem'e ait olduğu düşünülen 10 adet çöp çukuru tespit edilmiştir. Bu

Trench AY 173 (Fig. 7): AY 173 is located to the west of the höyük and work was started here in 2009. Directly under the surface level, amidst debris of mud-bricks, were small finds like a figurine, lamps and weights of the Hellenistic period. Walls of Hellenistic architecture were also encountered. The fortification identified in AZ 173 in 2009 was seen to extend in the southwest corner of AY 173, making a corner then turning west, extending into unexcavated areas. A flooring of pebbles was exposed to the north of the fortification. A total of ten Hellenistic garbage pits were identified in the overall area and were observed to have damaged the underlying architecture that was connected to stone paving followed in AZ 173. Under the Hellenistic strata in the trench, was a weak Iron Age architectural fragment damaged by the garbage pits. Directly under this layer, were partly preserved architectural remains of LBA.

Work in the Step Trenches to the North of the Citadel

Trenches AP 186 and AO 186 (Fig. 8): Three steps in this step trench were excavated previously, and it was impossible to continue further north of the third step, due to steep terrain. Since only mixed materials of later periods had been uncovered in the upper strata, disallowing sterile stratigraphy, it was decided to continue deeper into the first step. As work progressed, a Hellenistic wall, measuring about 4 m. long and 80 cm. wide, extending in the northwest-southeast direction, was identified. Further ahead, a building extending in the northeast-southwest direction was identified and named "Yapı 1". In the excavated area, a section of this structure, revealed two rooms, and their floors were reached. This fairly well preserved flooring was understood to be a repair phase in a later period and, about 10 cm. deeper, another floor was identified.

çukurlar alt seviyelerdeki mimariyi oldukça tahrip etmiştir. Hellenistik tabakanın altında, yine çöp çukurlarının oldukça tahrip ettiği zayıf bir Demir Çağı mimarisi ve hemen bunun altında kısmen korunmuş duvarlarıyla GTÇ'na ait mimari izler tespit edilmiştir.

Sitadel Kuzeyinde Basamaklı Açmalarında Yapılan Çalışmalar

AP 186 ve AO 186 Açmaları (Res 8): Önceki yıllarda basamaklı açmanın 1. basamağında bırakılan kazının, daha sağlıklı bir statigrafi elde edebilmek amacıyla derinleşerek sürdürülmesine karar verilmiştir. Bu çalışmalarda bir taş döşeme ve Hellenistik Dönem'in 2. evresine tarihlendirilen kuzeybatı-güneydoğu uzanımlı yaklaşık 4 m. uzunluğunda 80 cm. genişliğinde bir duvar saptanmıştır. Devam eden çalışmalarda kuzeydoğu-güneybatı yönünde uzanan iki odalı bir yapı açığa çıkarılmış ve "Yapı 1" olarak adlandırılmıştır. Mekânlarda tabana kadar inilmiştir. Oldukça muntazam olarak yapılmış olan tabanın yenilediği görülmüş ve yaklaşık 10 cm. altında yeni bir taban belirlenmiştir.

AL 175 Açması / Sondaj I: Höyüğün kuzey eteğinde yer alan ve ilk olarak 2009 yılında başlattığımız sondaj çalışmaları 2010 yılında daraltılarak 3x2 m.'lik alanda gerçekleştirilmiştir.

2010 yılında gerçekleştirilen Tatarlı Höyük kazılarında toplam 189 adet envanterlik, 184 adet etüdlük eser ele geçmiş ve Adana Müzesi'ne teslim edilmiştir.

2009-2010 Yılı Kazıları İçin Genel Bir Değerlendirme

Tatarlı Höyüğün Konumu ve Çevre Kültür Bölgeleriyle Olan İlişkileri: Tatarlı Höyük'ün yaklaşık 750 m. kuzeydoğusunda, plio-kuvaterner dönemde püskürmüş olan volkan konisine sahip Üçtepel (132 m.) yer alır ve çevrede bazalt oluşumların yayılımı 23 km²'dir. Höyük bugün masif yapılı bazalt oluşumun üstünde yer alır. Bu özel jeolojik yapısından dolayı höyüğün yakın çevresinde çok sayıda su kaynağı bulunur. Hatta bu bol su kaynakları günümüzde 22 köyün ve 2 beldenin su ihtiyacını; höyüğün yaklaşık 500 m. güneyindeki kaynak ve su deposu ise Ceyhan İlçesi'nin içme suyu ihtiyacını karşılar.

Tatarlı Köyü'nün içinde, köyün güney-güneybatısında yer alan yerleşme, ortalama 37 m. yüksekliğe sahiptir. Sitadeli en az 250x360 m. ölçülere sahip olan höyüğün Aşağı Kent ile birlikte boyutlarının çok daha büyük olduğu görülebilir. 4 yıldır kazılan Tatarlı Höyük'te, höyüğün tepe noktasında (Sektör I-Sitadel) bir yapıya ait kalıntılar

Res. 8 Sitadel basamaklı açmalar

Fig. 8 Citadel, step trenches

Trench AL 175 / Sounding I: Soundings initiated on the north foot of the höyük in 2009 continued in 2010 as 3x2 m.

Among the small finds uncovered in 2010 at Tatarlı Höyük, a total of 189 items were worth inventorying and 184 items were worth study and all were given to Adana Museum.

A General Evaluation for Excavations in 2009 and 2010

Location of Tatarlı Höyük and Its Relations with Neighboring Culture Zones: About 750 m. northeast of Tatarlı Höyük is Üçtepel (alt. 132 m.) with a volcanic cone that had erupted in the plio-quaternary period, making a basalt formation around 23 sq. km. The höyük today is located on top of this massive basalt formation. There are many water sources in close proximity, supplying 22 villages and two beldes today; in addition, the spring and depot about 500 m. south of the höyük supplies Ceyhan ilçesi.

The höyük is located in the south-southwest part of the Tatarlı Köyü and rises to 37 m. Its citadel is approximately 250x360 m. and, together with its lower city, the settlement covers quite a large area. Excavations have been going on at Tatarlı Höyük four years now. In the upper portion of the höyük (Sector I – Citadel), a multi-roomed building named A has been excavated. Based on finds uncovered it can be tentatively said the building is LBA and has several architectural phases. It had been altered and added onto in later times. It had been used in the Iron Age, but in the Hellenistic period, some rooms were filled in while some others were

Res. 9
Geç Hitit Çağı
adak levhası
Fig. 9
Late Hittite
period, votive
plaque

Res. 10
Zeus büstü
Fig. 10
Bust of Zeus

ve 'A yapısı' olarak adlandırdığımız bu yapının çok sayıda mekânı açığa çıkarılmıştır. Ele geçen malzemelere dayanarak yapının şimdilik birkaç mimari evreli ve Geç Tunç Çağı'na ait olduğunu söyleyebiliriz. Ancak yapı zaman zaman tadil edilmiş, bazen de eklemeler yapılmıştır. Demir Çağı'nda kısa süren kullanımdan sonra, Hellenistik Dönem'de ise bazı mekânlar doldurulmuş, bazı mekânlar ise çeşitli ebatlarda çöp çukurları açılarak kullanılmıştır. Yapının ortasından geçen atık su sistemi önemli bir özelliğidir.

Tatarlı Höyük Her Döneminde Dini ve Kutsal Bir Merkez: Höyük, Hititlerle çağdaş dönemlerde uzun bir süre bağımsız bir ülke olarak yaşamını devam ettiren, son dönemlerinde Hititlerin hâkimiyetine giren, ancak Hitit dünyası ile hiçbir zaman kültürel bağlarını koparmayan Kizzuwatna'nın en önemli yerleşmelerinden birisidir. Bunun dışında esas kültürel anlamda bağlı bulunduğu bölge Amanosların doğusunda yer alan Kuzey Suriye'dir. Tüm bu bölgede Çukurova yerli insanların dışında Hurri halkı yaşamaktadır. Tatarlı Höyük'ün Kizzuwatna Ülkesi'nin İ.Ö. II. binyıl yazılı belgelerinde adı geçen önemli yerleşmelerinden birisi olması gerekmektedir. Bu lokalizasyon düşüncelerimizi şimdilik bir yana bırakırsak; gerek İ.Ö. II. binyılda, gerek Demir Çağı'nda ve gerekse Hellenistik Dönem'de Tatarlı Höyük hep kutsal özellikler sunmaktadır. Çalışmalarımız esnasında bulduğumuz eserler ve bu eserlerin bize verdiği bilgiler de hep bu yöndedir. Orta Tunç Çağı verileri içinde Suriye kültürüne özgü kutsal törenlerde kullanılan kaplara applike edilen tanrıça heykelticikleri, geç Hitit Dönemi'ne ait ve mutlaka kutsal bir mekânda kullanılan dini tapınma tasvirli levha (Res. 9) ve bu senenin en önemli buluntularından birisi olan Zeus'un PT büstü (Res. 10) bu bölge için yeni verilerdir.

Höyüğün batı açmalarında 2009 ve 2010 yılı çalışmalarında bir sur sistemi açılmaya başlanmıştır. Yine bu sur

dug into garbage pits. The waste water system passing through the middle of the building is noteworthy, however.

A Religious and Sacred Center in All Periods: Tatarlı Höyük was one of the most important settlements in Kizzuwatna, an independent region for most of the Hittite period but was always in close connection with the Hittite world. It later became part of the Hittite Empire. The other region, with which Kizzuwatna was in close contact, is north Syria, located to the east of the Amanos Mountains. Beside the indigenous people of Çukurova, Hurrians lived here as well. Tatarlı Höyük must have been one of the important settlements mentioned in written sources of the 2nd millennium B.C. Based on finds uncovered and data provided, it would appear that Tatarlı Höyük had always been a sacred site from the 2nd millennium B.C., through the Iron Age and Hellenistic period. MBA goddess statuettes appliquéd on ritual vessels of Syrian origin, a stone plaque with religious depictions (Fig. 9) (which would have been used only in a sacred place during the Late Hittite period) and a terracotta bust of Zeus (Fig. 10) the leading deity of ancient Greece, and one of the most important finds of the year, all provide new data regarding this region.

In the western trenches, excavation of a fortification system was begun in 2009 and continued in 2010. Within the settlement side of the fortification is an under ground sewage system which is of note. Numerous loom weights of all periods, displaying rich typological variety, indicate this region may have been center of weaving for at least 2500 years.

Although there are cautions with hypotheses, it is possible to speculate that Tatarlı Höyük could be Luhuzatia/Lawazantiya/Lusanda, one of the most important Hittite sanctuary sites in Kizzuwatna. Evidence for

sisteminin şehrin içinde kalan bölümünde taban altında kanalizasyon sistemi tespit edilmiştir.

Buluntular arasında yine her döneme ait çok sayıda ve çeşitli tiplerde tezgah ağırlıkları bulunmaktadır. Bu da bölgenin şimdilik en azından 2500 yıllık dokuma merkezi olduğunu kanıtlamaktadır.

Kesin olmamakla birlikte, 4 yıllık kazılar sonucunda karşımıza çıkan tüm veriler Tatarlı Höyük'ün Hititlerin Kizzuwatna Ülkesinde yer alan önemli kutsal merkezi Lawazantiya ile aynı olabileceğini düşündürmeye devam etmektedir. Yerleşmenin Sitadel ile geniş bir Aşağı Kent'in varlığı, eteklerinde ve çok yakınında çok sayıda pınarın olması, Kuzey Suriye'ye açılan yol güzergâhlarında bulunması, ya da başka bir ifadeyle Amanosların hemen batı eşiğinde yer alması, Orta Tunç Çağı – Geç Tunç Çağı ile Demir Çağı'nda sürekli ve kesintisiz iskânının bulunması, İ.Ö. II. binyılın ilk çeyreğine ait iki silindir mühür ile höyüğün ilk yazılı belgesi olan Telipinu dönemine tarihlediğimiz bullanın bulunması, Geç Tunç Çağı'na ait iki silindir mührün varlığı ve daha birçok veri, Tatarlı Höyüğün Luhuzatia/Lawazantiya/Lusanda olabileceğini düşündürmektedir.

this theory, has become stronger with excavation finds during the last four years. Among evidence supporting this hypothesis would be: presence of a large lower city in addition to the citadel; existence of many springs at the foot and within close proximity, its location on routes leading to north Syria from its location at the west threshold of the Amanos Mountains, uninterrupted settlement from the MBA through the LBA and Iron Age, discovery of two cylindrical seals from the first quarter of the 2nd millennium B.C., a bulla from the reign of Telepinu, which contains the first written evidence from the höyük, and two cylindrical seals from the LBA, along with many other finds.